

effectief is, maar ook geen theologische aanspraken kan maken. Je vermijdt immers in één beweging ook dat bepaalde islamstromingen de overhand krijgen binnen de Executieve.”

Ook Benyaich wijst erop dat je van de Moslimexecutieve niet te veel mag verwachten. “Sommigen denken dat dit orgaan voor alle moslims spreekt en ook over allerlei religieuze of maatschappelijke zaken een standpunt moet innemen. Dat is nooit de bedoeling geweest. Gezien de verscheidenheid binnen de moslimgemeenschap is zo'n organisatie die voor alle moslims spreekt een pure wensdroom. Wat niet betekent dat de verschillende strekkingen binnen de islam geen eigen spreekbuizen kunnen creëren. Maar dat moet dan wel van onderen uit komen. Zoals bij de joden na vallen en opstaan is gebeurd. Het is niet aan de overheid om die organisaties op te richten.”

Toch kan de overheid volgens Meryem Kamaz een belangrijke rol spelen in het inhoudelijke debat over de islam. “Onder de vorige Vlaamse regering kwam het Expertisecentrum voor Islamitische Culturen in Vlaanderen (ECICV) tot stand. Via dit kenniscentrum konden moslims, niet-moslims, beleidsmakers en journalisten zich informeren over de islam en de verschillende moslimgemeenschappen. Ook jongeren kregen via dat expertisecentrum correctie informatie. Het ECICV werkte autonoom en kwam regelmatig naar buiten met actuele onderwerpen zoals bijvoorbeeld biohalal.”

‘Onze overheid heeft de neiging om dit debat op een negatieve manier te voeren. Zo creëer je enkel maar druk en wantrouwen’

JOHAN VRINTS

DIVERSITEITSORGANISATIE ORBIT

Het expertisecentrum is ondertussen al wegbezuinigd en Vlaams cultuurminister Sven Gatz liet onlangs nog verstaan dat het niet de bedoeling is om een opvolger in het leven te roepen.

Een ander terrein waar de overheid de verspreiding van een Europese islam kan beïnvloeden, is het onderwijs, zegt Patrick Loobuyck. Maar het gaat hier niet over het opleggen van een bepaalde religieuze strekking, wel over een opleidingsproject waarbij jongeren objectieve kennis verwerven over de islam. “Dit is echt cruciaal. Als jongeren vandaag het middelbaar onderwijs verlaten en je hen vraagt hoe de Koran zich verhoudt tot de rechtsstaat, dan hebben ze daarop geen antwoord. Jongeren leren niet om vanuit hun eigen levensbeschouwing in een democratie te leven. Het is pas als je mensen uitlegt hoe een democratie in elkaar steekt en hen informeert over de verschillende islamstromingen dat ze levensbeschouwelijk geletterd worden. Op die manier krijgt de Euro-islam van onderen uit gestalte.

“De overheid kan dit stimuleren door zulke zaken op te nemen in de lerarenopleiding, het lessencurriculum en de eindtermen. Op die manier kan een overheid zich dynamisch opstellen zonder de scheidingslijn tussen kerk en staat te overschrijden.”

Even belangrijk is dat de moslimgemeenschap zelf duidelijk maakt dat haar geloof wel degelijk is ingebed in de rechtsstaat. Loobuyck: “Moslimorganisaties, culturele verenigingen en

het middenveld kunnen het debat over de moderne islam zelf stimuleren. Ze kunnen vormingsavonden organiseren over de relatie tussen democratie en religie, debatavonden beleggen enzovoort. Ook hier kan de overheid een rol spelen door zulke verenigingen en initiatieven te stimuleren en/of te financieren.”

Ook minister Geens wenst het belang van het eigen initiatief en onderwijs te onderstrepen. “Dit debat moet vooral binnen de moslimgemeenschap zelf gevoerd worden. De overheid moet faciliteren via zaken als onderwijs en sociale mobiliteit.”

Krampachtige reactie

Johan Vrints, die zich binnen de diversiteitsorganisatie Orbit toelegt op levensbeschouwelijke thema's, zegt dat het debat over de Europese islam al volop aan de gang is. “Ik heb het dan niet over een politieke discussie die voor de schijnwerpers van de media wordt gevoerd, wel over een resem initiatieven waar het thema islam en democratie aan bod komt. Er zijn over dit onderwerp binnen de moslimgemeenschap bijzonder veel filosofische discussies en heel veel nieuwe en interessante ideeën.

“Maar het is mijn overtuiging dat wanneer de politiek te hard op dit soort initiatieven aandringt, je vooral een krampachtige reactie krijgt. Een overheid die te veel druk uitoefent op de moslimgemeenschap creëert vooral afstand en vervreemding. Verwonderlijk is dat niet: veel moslims komen uit een situatie van sociaal-economische achterstand en zijn de druk van de overheid moe.”

Soms is het beter dat ministers zwijgen in plaats van zich voortdurend in dit delicate debat te mengen, redeneert Vrints. “Onze overheid heeft de neiging om dit debat op een erg negatieve manier te voeren. Voordat beleidsluit met migranten willen praten moeten die laatste aan allerlei voorwaarden voldoen: ze moeten zich integreren, ze moeten Nederlands leren, ze moeten de Europese islam uitvinden enzovoort. Hierdoor creëer je enkel maar druk en wantrouwen.

“Het is veel beter om een brug te slaan en op een open manier met elkaar te praten. Als je dat doet, merk je ten eerste dat het inburgeringsproces al volop aan de gang is, dat het overgrote deel van de moslims actief deel uitmaakt van deze samenleving en dat hun islamvisie niet haaks staat op de Europese samenleving. Maar door die onvoorwaardelijke dialoog kun je ook heikle thema's zoals man-vrouwgelijkheid aan bod laten komen. Volgens mij is dat een efficiëntere aanpak dan voortdurend allerlei verwijten te maken en eisen op te dringen.”

Opinie Overheid kan geen ‘Europese islam’ opleggen

Jan De Volder doceert ‘Religie, conflict en vrede’ aan de KU Leuven

Vandaag ontvangt minister van Justitie Koen Geens de leden van de Moslimexecutieve. Het is daarbij ook voor hem dansen op de slappe koord, die hangt tussen het recht en de plicht van de overheid om kwaliteitseisen vervuld te zien en het sacrosancte grondwettelijke recht op godsdienstvrijheid.

Dat het rommelt in de Moslimexecutieve (DM 21/1) is op zich geen nieuws. Dat heeft het altijd gedaan. Ook bij de voorgangers van de huidige ploeg. Dat heeft in de eerste plaats te maken met een gebrek aan bestuurservaring van een aantal leden, maar ook met botse karakters, taalkwesties, verhouding met landen van herkomst, eergevoel, conflicterende ideeën en aanvoelen. Maar vooral ook omdat de administratieve vertegenwoordiging van de complexe islamitische realiteit in België nog altijd in een pioniersfase zit.

Het orgaan is het officiële aanspreekpunt van de Belgische overheid van ‘de moslimgemeenschap’ in België. Maar hoe wel de eenheid van de ‘umma’ vaak met de lippen wordt beleiden, is in de praktijk de onderlinge verdeeldheid bijzonder groot. Er is de verscheiden etnische afkomst: naast de traditionele Marokkaanse en Turkse islam – die al sterk verschillen en anders georganiseerd zijn – heb je ook Pakistanen, Afghanen, Bosniërs, Albanen, Belgische bekeerlingen enzovoort. Je hebt soennieten en een minderheid van sjieten, die momenteel elders een bloedig conflict uitvechten op leven en dood.

Ook binnen de soennitische islam zijn de verschillen groot en de spanningen reëel. Dat gaat dan nog niet zover om de vier traditionele rechtsscholen, maar wel vooral over de reële vraag hoe rechtgelovige moslims zich horen te gedragen in een westerse maatschappij: moeten ze toegevingen doen inzake zaken die in het Westen gevoelig liggen als het dragen van de hoofddoek, het schudden van de hand van het andere geslacht, het onverdoofd slachten, het denken en handelen over ethische zaken als gelijkslachtelijke huwelijken, euthanasie en abortus.

De spanningen worden nog opgepoekt door het bloedvergieten in de Arabische wereld. Alleen al de vraag of ‘de moslimgemeenschap’ zich telkens publiekelijk moet distantiëren wanneer extremisten weer eens een terreurdaad begaan ‘in naam van de islam’, is voer voor stevig intern debat. Zoveel moslims, zoveel meningen.

Onbegrepen

De hervormingen die minister Geens wil doorvoeren, beantwoorden aan het gezond verstand en de eisen van behoorlijk bestuur. Een vorming van een Nederlandstalige en Franstalige kamer drong zich op, want nu voelen de moslims in Vlaanderen zich vaak onbegrepen, onder meer ook door een Nederlandsonkundige voorzitter, die weinig voeling heeft met de realiteit in Vlaanderen. Ook het optrekken van de subsidies (zoals onlangs voor de communicatie) is logisch, want nu is de Executieve onderbestaft, ont-

breekt het aan noodzakelijke competenties. Niet vergeten dat de verantwoordelijken dit werk allemaal in hun vrije tijd doen, naast hun professionele bezigheid. Voor de karige onkostenvergoeding en zitpenningen hoeven ze het niet te doen. Tegenover meer subsidies mag en moet een vraag staan van voldoende effectiviteit en transparantie.

Maar wat een minister niet vermag, is het opleggen van een ‘Europese islam’, wat dat ook moge betekenen. De door vele moslims en niet-moslims verwachte toetsing van de islambeleving aan bepaalde waarden van de Verlichting, zoals de rationaliteit, de wetenschappelijke toets en de tekstkritische benadering van heilige teksten, kan onmogelijk van overheidswege worden opgelegd. De politieke overheid kan en mag zich niet bezighouden met de inhoud van het geloof (tenzij bepaalde handelingen tegen de wet zouden ingaan, maar dat is een andere kwestie).

Kan de overheid dan niet sturend optreden? Toch wel, en met name in de vorming van imams en moslimleerkrachten. Tot nog toe traden onze overheden daarin zeer schoorvoetend op en staan deze opleidingen

De echte hervorming en uitzuivering van de islam kan maar vanuit de moslims zelf voortkomen

nog bijna nergens. Nochtans is er grote behoefte aan gevormde imams en theologen die ook de streektaal kennen en vertrouwd zijn met de West-Europese cultuur, gewoonten en gevoeligheden. Veel moslims in ons land zijn daarvoor vragende partij, in plaats van de wereldvreemde praatjes die ze nu vaak in de moskee moeten horen.

Die hebben trouwens toenemend geleid tot een breuk tussen de moskee en de jongeren, die met hun godsdienstige vragen eerder dan bij hun imam bij Google te rade gingen. Het is een van de redenen waarom ons land zoveel foreign fighters en radicale extremisten voortbrengt. Initiatieven om imamscholen op te richten zijn broodnodig, met publieke financiering. Want anders zullen de middelen altijd uit het buitenland blijven komen, met de ideeënbeïnvloeding die daarmee samenhangt.

De echte hervorming en uitzuivering van de islam – de vorming van een ‘Europese islam’ – kan maar vanuit de moslims zelf voortkomen. Velen zijn op die weg en passen zich zonder noemenswaardige moeilijkheden in de samenleving in, al komt deze meerderheid zelden in beeld. Het helpt daarbij als moslims zich niet voortdurend in het verdomhoekje gedrukt hoeven te voelen, waarbij hun godsdienst als geheel wordt verdacht gemaakt. Dat is geen taak voor de overheid alleen, maar ook voor media, onderwijs, en voor iedere burger die de toekomst van het samenleven in dit land ter harte gaat.

tegen de radicalisering’

‘Ik verdedig een moderne en gematigde islam, die hier, in België, zijn wortels heeft’

Geens heeft een hervorming klaar van de Executieve. Vindt u dat niet te veel inmenging van de overheid?

“Wij hebben zelf om een nieuw Koninklijk besluit gevraagd. De minister is een zeer intelligent man, wij hebben goed met kunnen samenwerken. Wij willen vooral op

dezelfde manier behandeld worden als de andere religies. Waarom kregen de christenen en de joden een andere aanpak? Waarom moesten de namen van de leden van de Moslimexecutieve vermeld staan in het Koninklijk Besluit? Dat zal nu verdwijnen, er komt een nieuwe structuur.

“We splitsen onszelf ook op in een Nederlandstalig en Franstalig college, omdat de rest van het land ook zo werkt. En we snijden in het aantal departementen en het aantal bazen. Als er te veel bazen zijn, is er gewoon geen baas meer. De voorzitter zal nog de enige spreekbuis zijn van de Executieve. Daaronder

komen twee ondervoorzitters, die de twee taalcolleges besturen.”

Vertegenwoordigt de Executieve wel de modale moslim?

“Wie zegt dat dit niet zo is, liegt. Dat zijn de radicalen en de integristen. Wij spreken met enorm veel moslims, en niemand spreekt zich uit tegen ons discours. In België zijn er 292 moslimgemeenschappen. Zij hebben mogen stemmen voor het voorzitterschap van de Executieve. Ik had 51 procent van de kiezers achter mij. Dat kan toch enkel betekenen dat ik hen vertegenwoordig?”

(TP)

DEVOLDER